

SENFINA HONORO, SENFINA ADORO

-- Dante sub rigardo de ĉina esperantisto

Okaze de la 91-a UK en la fama urbo Firencio, mi, Guozhu, kiel ĉina esperantisto el la Oriento, volas retrorigardi kaj konigi al vi iom da anekdotoj rilate al la verkoj de Dante en Ĉinio.

1. *La Dia Komedio* ek al Ĉinio

La kono de ĉinoj pri Dante kaj lia poemo la Dia Komedio okazis po iome, trapasinte etapojn sinsekve de neniom, iomete, iom, nemulte, plimulte, pli profunde, de enkonduko, traduko, studado, adorado, akiro de utiloj, premioj ĝis pilgrimado al la hejmloko de Dante..., tio daŭris ĉ. cent jarojn.

Ĉinio kaj Italio ambaŭ estis lando kun brila antikva civilizacio, kredeble skribformaj interfluoĵoj inter ili okazis jam delonge. Tamen, ampleksa diskonigo de italaj literaturaj verkoj en Ĉinio komenciĝis kaj disvastiĝis nur je la 20-aj jaroj de la 20-a jc, kiel unu el la fruktoj de la novkultura movado de La Kvara de Majo (1919). Aro da famaj literaturisoj, erudiciaj kleruloj kaj filozofoj de Ĉinio kontribuis kiel pioniroj en konigado de la itala literaturo.

Kiam la mondfama Dia Komedio de Dante ekiris en Ĉinion?

* 1904

La plej frua rekordo okazis antaŭ jarcento, en 1904, kiam ĉina erudito Wang Guowei(1877-1927) en sia verko "Komentarioj pri la Ruĝdoma Songĝo de Cao Xueqin" jam menciis pri la Dia Komedio de Dante. [noto 1]

Estis tre nature ke s-ro Wang Guowei egalige menciis la du verkojn La Ruĝdoma Songĝo kaj La Dia Komedio. Ĉar antaŭ jarcentoj en Ĉinio jam furoris jenaj versoj ke

*Sen babilo pri Ruĝdoma Songĝo la romano,
ĉiom da via dokta legado restas vano.* [noto 2].

Ni do facile akiris la italan pastičon de la supraj versoj ke

*Sen babilo pri la Dia Komedio
ĉiom da via scio restas nenio.*

Supozeble ke niaj italaj amikoj konsente kapjesis je tiu aserto.

* 1907

Krom Wang Guowei, tiam la politikisto s-ro Ma Junwu(1882-1939) ankaŭ rimarkis na Dante. S-ro Ma Junwu verkis poemon "Gratule al la Nupto de Gao Jiangong", kiu legiĝas jene:

Dante en Romo prestiĝas en kulmino.

Adoras lin eĉ infanoj kun sinklino.

Li konfesis ke la Dia Komedio

kreiĝis dank' al inspir' de belulino.

Tio rekordas per la ĉinigo de la nomo Dante, en du ideogramoj malsamaj ol tiuj uzitaj de Wang Guowei, sed publike agnoskitaj kaj populare uzataj ĝis hodiaŭ. [noto 3]

* 1909

En 1919, Su Manshu(1884-1918) kaj Chen Duxiu(1879-1942) [noto 4] interversis reciproke per Poemdeko, kaj troviĝis komuna poemo ke

Dante kaj Byron--- miaj instruistoj,

kun maroj da talentoj, sort-rezistoj.

Ne ĉesu sonori viaj ruĝ-kordoj.

Al kiu mi plendus kun amar-tristoj?

La ideogramoj, kiujn ili uzis por ĉinigi la nomojn Dante kaj Byron, estas malsamaj ol tiuj skribitaj hodiaŭ.

* 1910

En sia libro *Gui Qian Ji* (Ermita Reveno), eldonita 1910, s-ino Qian Shan Shili(1858-1945) menciis pri Dante kaj la Dia Komedio. [noto 5]

S-ro Qian Xun(1853-1927), edzo de la aŭtorino s-ino Qian Shan Shili, funkciis en 1908-1909 kiel ĉina vicambasadoro sendita de Kortego de Qing-dinastio al Italio. Kune kun sia edzo kaj filo, s-ino Qian Shan Shili vivis en Romo du jarojn kaj havis la ŝancon kontakti italajn literaturon kaj arton.

Ilia filo, junaĝa Qian Daosun, siatempe en Romo legis la originalon de la Dia Komedio, kaj poste fariĝis la plej frua tradukinto de la Dia Komedio en Ĉinio.

2. Rara specimeno far Qian Daosun

S-ro Qian Daosun (1887-1966) estis erudicia polihistoro pri muziko, dramo, belarto, medicino, samtempe ankaŭ poligloto scipovanta japanan, italan, germanan kaj francan lingvojn.

* 1921

Juna Qian Daosun iam vivis kun siaj gepatroj en Romo, kie li legis la originalon de la Dia Komedio. Post reveno al Ĉinio, li ĉinigis la unuajn tri kantojn de la unua kantiko *Infero* laŭ versa stilo de la ĉina antikva poemo *Lisao* de la fama poeto Qu Yuan (ĉ. 340-278 a.K.). [noto 6] Qian Daosun titolis sian ĉinigon *La Unua Specimeno de la Dia Komedio* kaj publikigis ĝin en 1921, okaze de la 600-jariĝo de forpaso de Dante, en la revuo *Monata Novelo*. Lia traduko legiĝis atikisme kaj elegante, kun detalaj piednotoj.

* 1924

Fakte, post *La Unua Specimeno de la Dia Komedio*, Qian Daosun ĉinigis ankaŭ la sekvantajn du kantojn, kaj li kolektis sian ĉinigon de la kvin kantoj

de Infero en broŝuron, kiun li publikigis 1924 kiel unu el la biblioteko de la Monata Novelo.

* 1927

La saman ĉinigon Qian Daosun refoje publikigis 1927 en la revuo Xue Heng (n-ro 72). Li konservis la *lisao*-stilajn versojn sed forigis tro detalajn piednotojn, anstataŭe li aldonis nur kelkloke koncizan klarigon. La Dia Komedio estas vere mirinda verko. Havante 14233 versojn en 100 kantoj, tre eble ĝi rekordas kiel la plej longa poemo en la monda literaturo, kun rigora ritmo kaj rimaranĝo laŭ tercino, pro la granda diferenco inter la okcidenta kaj ĉina poezio, ĝia traduko per la ĉinaj ideogramoj ja estas apenaŭ plenumbla tasko. Tial, dum longa tempo, ĉiuj ĉinigoj de la Dia Komedio estas nur en prozo sed ne en versoj.

La Unua Specimeno de la Dia Komedio fare de s-ro Qian Daosun, kvankam ankoraŭ ne estis en kompleta tesko, tamen ĝi ja estis la plej frua traduko en versoj en Ĉinio. Aparte rimarkinda estis ĝia rimaranĝo tute laŭ tercina maniero. Tio estas vere rara kaj kara specimeno.

3. Versaĵoj de Dante kiel donaco de nupto

Aparte rimarkinda estas la provo far Qian Daosun ke li eĉ verkis dramon "Sonĝo de Dante" utiligante la rakonton de la Dia Komedio. Bedaŭrinde nun ni povas legi nur la unuan akton "Ek al la Spirita Vojaĝo" de la nomita dramo en la n-ro 39 de la revuo Xue Heng (marto 1925). Ni ne povas certigi ĉu Qian Daosun jam ellaboris la tutan dramon. Por respondi al tiu demando oni ankoraŭ devas fari plian esploron.

Laŭ Vortoj de la Redaktoro en n-ro 72 de la revuo Xue Heng ni informiĝis pri tio, ke Qian Daosun ĉinigis ankaŭ la libron "Nova Vivo" (Vita Nova) de Dante kaj li donacis tion en 1926 al Xu Zhimo kaj Lu Xiaoman kun varma gratulo al ties geedziĝo en Pekino.

Temis pri nupto de famaj getalentuloj.

La novedzo Xu Zhimo (1897-1931) estis poeto, famkonata Princo de Ampoemoj. Li sprite ĉinigis la nomon de Florenco laŭ itala prononco Ference, kiu facile vekis pens-asocion en la ĉina kiel "Frida Smeraldo" kaj li verkis faman eseon "Unu Nokto en Ference".

La novedzino Lu Xiaoman (1903-1965) estis admirinda enkorpiĝo de belulino plus talentulino. Kiam ŝi enamiĝis al Xu Zhimo, ŝi ankoraŭ estis laŭleĝa edzino de alia sinjoro. Tia amo ekster geedzeco do koloris iom peka kontraŭ tiama moro kaj moralo kaj fariĝis unu el la plej sensaciaj novaĵoj en la socia vivo.

Tia peka koloro ankaŭ faris ilian amon malfacila tra zigzaga vojo, nupton en aparta atmosfero kaj kun neordinara nuptdonaco.

Laŭ noto en la "Taglibro de Wu Mi", tiu nupto okazis en 1926-10-03.

kaj en la nupto majstro Liang Qichao (1873-1929), la honorinda nupt-atestanto,

severtone donis moral-admonon al la nova paro ke "Neniam ankoraŭfoje la samon!".

La Nova Vivo estis verko de Dante pli frua ol la Dia Komedio. Ĝi rolis kvazaŭ preludo kaj antaŭpreparo por kreo de la estonta Dia Komedio.

Amo naskis la verkon Nova Vivio, en kiu Dante verŝis sian puran amon al sia amata Beatrice.

Qian Daosun donacis sian ĉinigon de la Nova Vivo al Xu Zhimo, la Princo de Ampoemoj, kiel nupta gratulo. Ho, kiom bela kombiniĝo de la donaco, donacinto kaj donacito!

Prof. Wu Mi (1894-1981) estis ĉefredaktoro de la revuo Xue Heng, kaj li mem ankaŭ havis grandan respekton al Dante. En n-ro 41 de la revuo Xue Heng publikiĝis lia traduko de la Enkonduko al la Angligo de la Dia Komedio, verkita de usona dantelogo Grandgent.

4. Centjara stafeto por ĉinigo de *la Dia Komedio*

Ankaŭ la ĉinigo de la Dia Komedio progresive daŭris en Ĉinio dum la pasinta jarcento, trapasinte etapojn de tradukoj ekstrakta, nekompleta, kompleta, nerekte el-italiga, rekte el-italiga, proza, versa, senrima, kunrima, tercina..... pli kaj pli perfektigintaj dank' al klopodado far unu post aliaj ĉinaj tradukistoj. Krom la supremenciitaj La Unua Specimeno de la Dia Komedio tradukita de Qian Daosun, kiu publikiĝis en 1921, okaze de la 600-jariĝo de la forpaso de Dante, dum la pasintaj cent jaroj aperis almenaŭ subaj 6 aŭ 7 influhavaj ĉinigoj de la Dia Komedio en Ĉinio.

Traduko de Wang Weike, la plej frua kompleta ĉinigo.

S-ro Wang Weike(1900-1952) estis instruisto de Hua Luogeng(1910-1985, fama ĉina matematikisto) en mezlernejo. Laux rememoro de Hua Luogeng, s-ro Wang Weike estis erudito kiu bone konis ĉinan kaj okcidentan kulturojn. S-ro Wang Weike ĉinigis la Dian Komedion kompare laŭ franca kaj angla tradukoj. Lia proza ĉinigo legiĝis suka en rigoro, flua ne sen brido. Lia ĉinigo eldoniĝis 1939 kaj 1948, kun multaj reeldonoj en postaj jaroj.

Traduko de Tian Dewang, kompleta, rekte el la itala originalo, plej populara, kun plej detalaj notoj.

S-ro Tian Dewang(1909-2000), profesoro de Pekina Universitato, iam studis en Italio, sub gvido de majstra prof. Mominiano, dum la 30-aj jaroj de la pasinta jarcento. En 1983, 74-jara prof. Tian Dewang komencis ĉinigi la Dian Komedion rekte el la itala originalo. Lia laboro daŭris 18 jarojn ĝis la aŭgusto de 2000, kiam li finis la ĉinigon de la lasta kanto de la Dia Komedio. Du monatojn post kiam li plenumis la historian mision, prof. Tian Dewang forpasis en 2000-10-06.

Prof. Tian Dewang modeste rigardis sin mem ne-poeto, sekve li forlasis

versan formon por sia traduko. Li pli atentis pri la profunda konigo de la enhavo, kaj li faris tre detalajn studnotojn. Ekz-e, nur por la dua kantiko Pugatorio li jam aldonis 1311 notojn. Ĉiom da notoj kiujn li faris por la tuta Dia Komedio resume atingis ĉ. milionon da ĉinaj vortoj, kiuj meritas esti rigardataj kiel brila studo pri la ideologio kaj kulturo de la mezepoka Italio! La brila traduko far prof. Tian Dewang estis homorigita en 2005 per la 3-a tutlanda Lusin-premio al la elstara literatura traduko, kaj estis plej populara inter diversaj tradukoj de la Dia Komedio en Ĉinio.

Traduko de **Zhu Weiji**, la unua versa ĉinigo

S-ro Zhu Weiji (1904-1971) tradukis laŭ angla versio de D-ro Carlyle kun ilustraĵoj de franca Gustave Dore. Lia traduko rekordas kiel la unua ĉinigo en versoj, ebligante al la ĉinaj legantoj ĝui elstaran poezion de Dante, sekve estis plurfoje reeldonitaj en Ĉinio.

S-ro **Wu Xinghua** ankaŭ faris bonegan ĉinigon en versoj, eĉ laŭ rimarango de tercino. Bedaŭrinde lia traduko estis ruinigita en la katastrofaj jaroj de la Granda Kultura Revolucio (1966-1976), kaj nun postrestis nur mizere malmultaj pecoj.

Lastatempe aperis ankaŭ aliaj tri novaj tradukoj de la Dia Komedio en versoj.

Traduko de **Zhang Shuguang**, eldonita en Guangxi. La tradukinto estis poeto, li tradukis el la angla dum pli ol tri jaroj, inklinas al uzo de freŝaj paroloj sen arkaismo.

Traduko de **Huang Wenjie**, eldonita en Guangdong. Li uzis strofojn el tri versoj, laŭ kontinua rimo.

Traduko de **Huang Guobin** (1946-), eldonita en Hongkongo 2004. Ĉar la tradukinto klopodas redoni la tercinan rimadon de originalo, lia ĉinigo el itala lingvo daŭris 20 jarojn, kaj, por redakto de piednotoj li pagis ankoraŭ pli du jarojn.

De tio ni povas scii, ke, kelkajn jarcentojn post sia forpaso, Dante venas al la orienta lando Ĉinio. Tio ankaŭ estas granda vojaĝo, kanakam li mem scias verŝajne neniom pri tio.

5. Ĉinaj pentraĵoj pri *La Dia Komedio*

La Dia Komedio aperis jam pli ol 700 jarojn, kaj, dank' al sia enciklopedia dokteco ĝi jam fariĝis speciala faka scio (simile al la ruĝlogio en Ĉinio, studo pri la Ruĝdoma Songŝo) kun sennombraj legantoj, sennombraj tradukintoj,

sennombraj Dantelogoj, sennombraj komentariistoj, kaj same ankaŭ sennombraj pentrintoj.

La majstra poemo mem, la ampleksa kaj profunda studado far Dantelogoj, kaj la belegaj artaĵoj kun temo pri la Dia Komedio dum jarcentoj, kune formriĝis nedisiĝebla triopo en monda art-trezorejo, kies enhavo kreskas kun ĉiu tago kaj neniam ĉesis pro la jam ekzistantaj malnovaj trezoroj.

Ekzemple, ni rigardu nur al la 5-a kanto en la unua kantiko Infero. Al kiom da artistoj inspiris la tragedia amrakonto de Paolo kaj Francesca! Se ni traserĉus en Interreto pri tio, ni tre facile trovis abunde da mirindaj artaĵoj kreitaj de majstroj Amos Cassioli (1838-1891), Auguste Rodin (1840-1917), Ary Scheffer (1795-1858), Anselm Feuerbach (1829-1880), Marie-Philippe Coupin de la Couperie (1773-1851), Dante Gabriel Rossetti (1828-1882), Gustave Doré (1833-1883), Jean A. D. Ingres (1780-1867).....[noto 7]

Ĉ. cent jarojn post kiam la Dia Komedio venis en Ĉinio, ĉinaj artistoj unuafoje rompis la silentadon de 6 jarcentoj en la tereno de la Dia Komedio, kaj ankaŭ eldonis sian omaĝon.

En 1985, Zhang Dedi (1932-2005), prof. de la Ĉina Centra Belarta Instituto, kreis bareliefan portreton de Dante kaj gajnis premion honorigitan en la Itala Prezidento en la 7-a Skulptura Konkurso kadre en la 7-a Dante-Festivalo en Italio.

En 2000, eldoniĝis en Ĉinio granda albumo "Ilustraĵoj al la Dia Komedio" el 565 paĝoj, kun 41 koloraj kaj 422 nigra-blankaj bildoj, aperintaj dum la pasintaj jarcentoj tra la mondo. I.a. unuafoje aperis pentraĵoj far ĉina fama pentristo Li Shaowen(1942-), kiu kreis dum 1982-1987 jaroj. Liaj verkoj karakteriĝis per moderna etoso, nuntempa aprezgusto kaj ĉcxinaj trajtoj, kaj gajnis en 1987 la Premion al Brilaj Kulturaj Atingoj de la Internacia Dantologia Asocio.

Ni prezentas al vi 7 specimenojn de liaj pentraĵoj pri Infero:[noto 8]

1. Limbo, la unua rondo de l' Infero. En la limbo estas la ŝvebantoj, nebaptitaj senpekuloj. (kanto IV)
2. Paolo kaj Francesca (da Rimini) (kanto V)
3. Tri Furioj, tri Erinoj (Megera, Alekto, Tizifone). (kanto IX)
4. Tri ombroj tra flampluvo (kanto XVI)
5. Ombroj de florencaj uzuristoj kun siaj blazonoj (kanto XVII)
6. ĉefpastro Kaifas, kiu motivis la krucumon de Kristo jene:"prefere mortu unu homo, ol pereu la popolo." (kanto XXIII)
7. Cocytus, Lago de gelo, la fundo de l' Infero. (kanto XXXII)

6. Eka renkontiĝo eterne daŭra

Estas neeble paroli pri Dante sen Beatrice. Ĝuste dank' al la inspiro de Beatrice, Dante kreis la mondfaman poemon La Dia Komedio.

En la tria kantiko de la Dia Komedio, kiel anĝelo Beatrice gvidis Dante-n vojaĝis tra la Paradizo al Empireo.

Tamen, en la reala vivo, renkontiĝo de Dante kun Beatrice okazis nur dufoje dum la tuta vivo, tute hazarde, eĉ sen vorto da intersaluto.

Dante mem tiel skribis pri la du renkontiĝoj.

Pri la unuafoja renkontiĝo.

En sia libro "Vivo Nova" Dante skribis pri sia sento kiam li, 9-jara, unuafoje vidis Beatrice:

“sekretega kamero de la koro, ekstremitiel forte, ke ĝi iĝis terure videbla ankaŭ en la plej malgrandaj pulsoj.” (Vivo Nova. p13)

Dante ankaŭ versis en la Paradizo, ke

De l' tag' unua, kiam ŝian frunton

mi monde vidis, ĝis tiu ĉi vido,

ŝin sekvis mia kanto sen barilo; (Paradizo 30:28-30)

(Traduko de Giovanni Peterlongo)

Pri la duafoja renkontiĝo:

"Kiam pasis tiom da tagoj, kiom plenumas nau jarojn post la apero de la ĝentilega damo, en la lasta tago ĉi tiu mirinda damo aperis al mi kun vestaĵo blankega inter du ĝentilaj damoj pli aĝaj; paŝante sur strato, ŝi turnis la okulojn tien, kie mi estis tre timema;..... La horo, kiam min atingis ŝia dolĉega saluto, estis ja la naŭa de tiu tago" (Vivo Nova p.15)

Tiu ĉi alineo poste fariĝis fonto de multaj pentraĵoj, el kiuj la plej fama estis "La Renkontiĝo de Dante kun Beatrice" far Henry Holiday (1839-1927), kies reproduktado kiel bk nun estas tre populara en Florenco.[noto 9]

Tiu anekdoto frape allogas nin per jenaj trajtoj:

Hazarda renkontiĝo, senfrukta por geedziĝo, dumviva amo, ĝisosta sopiro. Ĉinoj facile elmemoras pri la similaj verkoj en Ĉinio, ekz-e "**Kanto pri la Feino de Luo-rivero**" far **Cao Zhi**(192-232), "**Feniksa Harpinglo**" de **Lu You**(1125-1210), "**Ekvido de Belulino**" en la fama dramo **La Okcidenta Ĉambro** de **Wang Shifu** (ĉ.1260-1336?).

Liu Yuxi(772-842), poeto de Tang-dinastio, iam versis jenan poemon:

*Meandro rivera. Mil salikaj haroj.
Malnova ponteto antaŭ dudek jaroj.
Ĉitie disiĝis mi kaj kara mia,
Ve! de ŝi plu venis informo nenia.*

Ankaŭ pri ponteto, pri karulino, pri la malnova pejzaĝo, tamem forpasis jam senrevene la jaroj, paseo, kaj floraĝa belulino. Kie estas retroveblaj la malnova bela sonĝo?

7. Ĉina esp-isto pri Dante en *La Gazeto*

Kiel konate, en Esperantujo ĉiam estis tradicio esperantigi ĉefverkojn de la mondfama klasika literaturo.

En 1918 jam aperis la esp-igo de la unua kanto de Infero, tradukita de Eugen Wuster.

Kaj poste sekvis en 1933 la kompleta Infero tradukita de Kalocsay, en 1963 la kompleta Dia Komedio tradukita de Giovanni Peterlongo, kaj en 2000 la nova esp-igo de Purgatorio tradukita de Enrico Dondi, eldonita de FONTO. Tio montras la fruan komencon kaj longan daŭron de esp-igo de la Dia Komedio. Tamen, antaŭ du jaroj mi, Guozhu, pri tio restas ankoraŭ en preskaŭ plena senscio, kaŭzita eble de la ĉiama nepagipoveco de ĉinaj esp-istoj.

Kun profunda dankemo mi kore dankas al s-ino Madeleine de Zilah, redaktoro de *La Gazeto*(LG), kiu favore havigis al mi la sxancon legi Purgatorion esp-igitan de Enrico Dondi. Ŝi ankaŭ donacis al mi la libron Infero, faman tradukon far Kalocsay. Eĉ en sia unua retpoŝtaĵo ŝi aŭdace proponis al mi ke Guozhu faru recenzon pri la esp-a eldono de Purgatorio. Reage mi rifuzis je la unua minuto, preskaŭ instinkte, per la motivo ke mi estas kaj fremda kaj analfabeta pri Dante. Sed ŝi pacience persvadis kaj instigis min akcepti la taskon.

Tiel en n-ro 120 de *La Gazeto*(oktobro 2005) aperis artikolo de Guozhu pri Purgatorio.

Tio estas la unua recenzo de ĉina esp-isto laŭ orientula vidpunkto, kaj grandparte pri konkero de malfaciloj dum legado kaŭzitaĵ de la malsamaj kulturaj fonoj. Kaj vekis interesiĝon de legantoj.

Krom pozitivaj reeĥoj de legantoj de LG, D-ro Wim Jansen eĉ faris nederlandan tradukon kaj publikigis ĝin resume en revuo *Il Bollettino* (n-ro 104, januaro 2006), organo de la nederlanda sekcio de Internacia Societo Dante Alighieri. [noto 10]

Por prepari mian manuskripton, mi legis preskaŭ ĉiom da Esp-aj materialoj troveblaj per mia komputilo, inkluzive de neniam publikigita traduko de la 5-a kanto far Raffaele Bagnulo(1880-1975) en 1947.[noto 11]

Nature mi legis ankaŭ nemalmulte en la ĉina lingvo.

La plej profunda kortuŝo kaj granda rikolto de mia legado estas tio ke mi malkovris la elkoran adoron, admiron kaj amon de ĉinoj al Dante, la laboron de ĉinoj, el kiuj pli ol unu estis honoritaj per italaj premioj Mi supozas, ke tiuj ĉinaj informoj estas ankoraŭ ne sufiĉe konataj en nia Esp-ujo.

8. En ĉinaj kulturaj rondoj

Tuj post kiam eniris Ĉinion en la komencaj jaroj en la 20-a jc, la Dia Komedio de Dante estis bonvenaj ĉe ĉinaj kulturaj rondoj.

Liang Qichao(1873-1929), fama reformisto kaj erudito, verkis historian dramon *Nova Romo*, kun Dante kiel protagonisto pioniro de reformado.

Lusin(1881-1936) mem konfesis ke junaĝe li tre ŝatas la Dian Komedion, precipe la Purgatorion. Li vidis en Dante la ĝeneralan valoron trans tempo kaj spaco, kaj diris ke "formortis kaj armiloj kaj kanonado, sed la voĉo de Dante daŭros eterna."

Lao She(1898-1966) vivis en Britio dum 1924-1929, li mem konfesis ke tiam "dum ne mallonga tempo mi dronis manuele en legado de Dante. Post lego de la Dia Komedio mi komprenis kia estas granda literaturo kaj arto."

Bakin(1904-2005), dum punlaborado ĉiutage parkeris versojn de la Dia

Komedio, kiu subtenis lin trapasi la mallumaj jarojn de la Granda Kultura Revolucio(1966-1976). Poste, en 1982, itala registaro honoris Bakin per medalo de la Internacia Dante-premio.

Mao Dun(1896-1981), dum la Ĉina Rezistmilito Kontraŭ Japanio (1931-1945), komparis Dante al Qu Yuan(cx.340-278 a.K), kaj li trovis "multajn interesajn silimojn" inter la du grandaj poetoj, ambaŭ kiel reprezentanto de obstina nacia spirito kaj modelo de patriotoj.

Guo Moruo(1892-1978) reagis romantike. En sia Trilogio Drivado li ĵuris ke, se Dante versis la Dian Komedion por Beatrice, do li ankaŭ verku romanon omaĝe al sia karulino.

Zhao Dan(1915-1980) titolis sian libron *Ĉe la Pordo de Infero*.

Kaj Hu Shi(1891-1962), Su Manshu(1884-1918), Wang Duqing(1898-1940), He Qifang(1912-1977), Ruan Zhangjing(1914-2001)...k.a.kun tute malsamaj propraj kariero, humoro kaj strebado, ankaŭ esprimis diversmaniere sian admiron kaj eĥon al Dante.

9. Tajdas flugpensoj ĉinstilaj

Verkoj de Dante kreiĝis kvankam en tempo malnova, loko transmara kaj kun enhavo fremdlanda pri eventoj malproksimaj. Tamen, post profunda legado, kun miro ni trovis tute malajn impresojn: ke ĝi trajtas kvazaŭ en tempo nuna, loko antaŭ niaj okuloj, kun enhavo pri kurantaj eventoj en ĉina socio.

Kvankam en la Dia Komedio legiĝas neniom da skribo pri Ĉinio, tamen dum nia legado facile aperadis spontaneaj liberaj flugpensoj rilate al ĉinaj aferoj.

9.1.

Legante pri la naskiĝo de Dante, mi ekpensas pri **Li Bai** (701-762) .

Antaŭ sia akuŝo foje la patrino de Dante havis sonĝon, ke ŝi venis sub alta laŭro sur verda herbo-tapiŝo. Ŝi ekvidis ke infano grimpis sur la laŭron, manĝis la frukton kaj deprenis laŭrajn foliojn kaj trinkis klaran fonton. Tamen, la infano ekfalas desur laŭro, transformiĝis en paŝtiston. Dum palpebrumo la paŝtisto transformiĝis en belan pavon. La patrino de Dante vekigis surprizite kaj ŝi naskis Dante.

En Ĉinio ankaŭ cirkulis la legendo ke la patrino de Li Bai havis mirsonĝon ke Venuso falis en ŝian sinon kaj poste ŝi naskis Li Bai.

9.2.

Legante pri la ellaboriĝo de la Dia Komedio, mi ekpensas pri la fama diro ke "en ekzilo Qu Yuan versis sian Lisaon".

Pro politikaj konfliktoj Dante estis ekzilita ekde 1302 kaj poste li neniam povis reveni sian hejmurbon Florenco. En ekzilo de pli ol 20 jaroj Dante kreis la senmortan poemon La Dia Komedio.

Qu Yuan (ĉ. 340-278 a.K.) estis la unua poeto en historio de ĉina literaturo. Ankaŭ en sia ekzilo li kreis majstran poemon Lisao.

Vi spertos, kiom havas da amaro
la fremda pan', kaj kiel dura vojo
estas paŝadi per fremdul-ŝtuparo!
(Paradizo 17:55-60)

9.3.

Legante la versojn de Dante, mi ekmemoris pri la similaj versoj de **Du Fu**
(712-770) .

En jaroj de sia ekzilo Dante suferis de humiligaj travivaĵoj kaj poste li versis tion en La Dia Komedio:

Vi spertos, kiom havas da amaro
la fremda pan', kaj kiel dura vojo
estas paŝadi per fremdul-ŝtuparo!
(Paradizo 17:55-60)

Similajn versojn ankaŭ Du Fu skribis pri sia ŝimado en la ĉefurbo Chang'an:
Matene lordajn pordojn frapas
Mi, nokte post ĉeval' en polvo
Vagas, al frid' regala gapas,
Kaj sinkas en amara volvo.
(el Al Ministro Wei.Trad. Shi Chengtai. en la unua kolekto de eLibro Poemoj de Du Fu)

9.4.

Legante la suban strofon de Dante:

Kaj plu:"Fabriko, en bezonkondiĉo,
plu multe havi virton vi deziris,
ol malvirtecon kun granda riĉo".

(Purg.20:25-27)

mi ekpensis pri la konduto de ĉina konfuceanismo, ke
Riĉaĵoj kaj honoro maljuste akiritaj estus por mi kiel flosantaj nuboj.
(Analektoj de **Konfuceo**.VII.16)

9.5.

Legante la versojn de Dante pri la nostalgia sonorado en vespero, ke

Estis la hor', ke hejmsopirajn pikojn
maristoj sentas, kun kortuŝ' memoras
la tagon de l' forlaso la amikojn;
kaj l' freŝan elmigrinton ekdoloras
la son' de malproksima sonorilo,
kiu pro l' tag' mortanta ŝajne ploras;...

(Purg.8:1-6)

mi facile pensis pri la famaj versoj de poetoj en Tang-dinastio, ekz-e:
Vespere, mi ne povas vidi la hejmlokon.
Ho, kiel min ĉagrenas en nebul' rivero!
(el Cui Hao, 704?-754?)

Venas sonorad' noktmeza al boato.
(el Zhang Ji, ĉ.753)

9.6.

La bildo sur la kovrilo de la Esperanta eldono de la Purgatorio estas pri Pia en la kvina kanto.

Pri mi memoru, kiu estas _Pia_.

Min naskis *Siena* kaj *Marem'* estingis

(Purg.5:130-136)

Nur du versoj kaj du lokaj nomoj jam rakontis kortuŝan tragedion de Pia. Tia lakonismo vekis mian penson pri la sama stilo en la Strangaĵoj de Liaozhai far Pu Songling(1644-1715).

9.7.

Anstataŭ en latina lingvo Dante verkis sian Dian Komedion per la vulgara lingvo por ke ĝi estu komprenata ankaŭ de virineto. Tio vekis mian memoron pri la legendo de Bai Juyi (772-846) ke li pruvis la facilan alireblecon de siaj poemoj per tio ĉu maljunulino povas kompreni.

9.8.

Multlokaj kaj longaj komentarioj en la versoj de Dante memorigas min pri la ĉinaj poemoj de Song-dinastio(960-1279) kun enhavo de argumentoj.

Nature, la plej ofta pens(ig)o estas pri la nuntempa reala socio. Ĉie inundas korupto, malversacio, perversaj dekadencoj kaj gangreniĝoj, pli draste ol en la epoko de Dante antaŭ sep jarcentoj.

Sentencoj el verkoj de Dante estas furore famkonataj en Ĉinio, ekz-e

Postvenu min! La gento diri povas.

Vi firmu, kiel turo ne sinkua

per sia pinto, kvankam vento blovas; (Purgatorio 5:13-15)

En iu korto de oficejo sen rilata al literaturo mi eĉ trovis monumenton kun versoj de Dante: [noto 12]

Danke mi ŝuldas forton kaj favoron,
 Vi el servuton min al libereco
 tiris per ĉiuj vojoj kaj rimedoj.
 (Traduko de Giovanni Peterlongo)

Tio montris kiom grandan amon Dante ĝuas de ĉinaj popolanoj.

Tial, unu post aliaj generacioj da ĉinaj kleruloj havis senkomparan admiron al verkoj de Dante, kiun ili esprimis ne nur en Ĉinio skribe, sed ankaŭ en Italio vid-al-vid.

Kiel ni scias ke en la urbo Ravenna, kie forpasis Dante, okazas ĉiujare kunsido por deklami poemojn de Dante.

Kaj en septembro 1998, en iu preĝejo de Ravenna, ĉinaj eruditoj kaj poetoj, kiuj pilgrime venis al Italio, deklamis en ĉina kaj itala lingvoj la 26-an kanton de Infero: Vojaĝo de Ulysses(Odyseus).

Kiam okazas en la 91-a UK en la fama urbo Florenco, hejmloko de Dante, ĉina esp-isto povas doni prelegon pri Dante, tio estas nova rekordo.

Tiu rekordo, estas nek unika, nek sen-precedenca inter ĉinoj, kaj mi kredas, ke ĝi estu daŭrigota estonte.

10. Rememore pri Dante en Lia Hejmloko

Kun la amo en ĉina koro, mi versis la suban tercinton kaj humile dediĉas al la 91-a UK.

epilogo:

**Ĉijare l' Universala Kongreso
okazas en Florenco, Italio ---
Hejmloko de Dante. Sorĉa impresio!**

**Taŭga ŝanco por paroli pri tio:
Kiam la majstra trovis sian vojon
la Dia Komedio al Ĉinio?**

**Kiel Qian Daosun la unuan fojon
ekprovis ĉinigi--- eĉ laŭ tercino,
kiu donis al ni surprizan ĝojon!**

**Rara nupta donaco al belulino
kaj talenta Princo de Aŭstrujo.
Sensacia novaĵo en Pekino.**

**Ekspozicio de premiitaj artaĵoj.
Ĉinoj pentras pri Dante-a Infero,
Limbo, furioj, ombroj, jen la temoj,**

**Paolo kaj Francesca en sufero,
kaj falis kortuŝite la poeto.
Retrorigarde pri la kariero**

**de tradukado en centjara stafeto,
por konigi Dante-n al la publiko.
HU Guozhu recenzas en La Gazeto.**

**Studa legado kun mirinda efiko,
ke aperadas flugpensoj ĉinstilaj,
eble interesaj por vi, amiko!**

**Abundas tajdaj pensoj tre similaj.
Dia Komedio kaj Songo Ruĝdoma---
ambaŭ same senvelkaj, same brilaj,**

**same eleganta, ĉarme aroma,
same superbaj kaj same furoraj
aŭtoro ĉina kaj poeto Roma.**

**Kun admiro kaj respekto adoraj
ĉinaj eruditoj deklamis haĝe**

kantojn en Ravenna, per voĉoj koraj

pri Ulysses, senrevena vojaĝe.

Nun sekvas mi, sekvos ankaŭ aliaj.

Humilajn versojn al Dante omaĝe.

HU Guozhu. 2006-05-22

Prononco de ĉinaj propraj nomoj

Bakin (1904-2005)

Bai Juyi (baj ĝju ji, 772-846)

Cao Xueqin (caŭ ŝjŭe ĉin, 1724-1764)

Cao Zhi (caŭ ĝi, 192-232),

Chen Duxiu (ĉen du ŝiŭ, 1879-1942)

Cui Hao (cuj haŭ, 704?-754?)

Du Fu (du fu, 712-770)

Gui Qian Ji (guj ĉjan ĝji)

Guo Moruo (gŭo mo ĵŭo, 1892-1978)

Guozhu (gŭo ĝu, 1938-)

He Qifang (he ĉji fang, 1912—1977)

Hu Guozhu (hu gŭo ĝu, 1938-)

Hu Shi (hu ŝi, 1891-1962)

Hua Luogeng (hŭa lŭo geng, 1910-1985)

Huang Guobin (hŭang gŭo bin, 1946-)

Huang Wenjie (hŭang ŭen ĝje)

Lao She (laŭ ŝe, 1898-1966)

Li Bai (li baj, 701-762)

Li Shaowen (li ŝaŭ ŭen, 1942-)

Liang Qichao (ljang ĉji ĉaŭ, 1873-1929)

Liu Yu'xi (liŭ ju ŝji, 772-842)

Lusin(1881-1936)

Lu Xiaoman (lu ŝjaŭ man, 1903-1965)

Lu You (lu joŭ, 1125-1210),

Ma Junwu (ma ĝjun u, 1882-1939)

Mao Dun (maŭ dun, 1896-1981)

Pu Songling (pu song ling, 1644-1715).

Qian Daosun (ĉjan daŭ sun, 1887-1966)

Qian Shan Shili (ĉjan ŝan ŝi li, 1858-1945)

Qian Xun (ĉjan ŝjun, 1853-1927)

Qu Yuan (ĉju jŭan, ĉ. 340-278 a.K.)

Ruan Zhangjing (ĵŭan ĝang ĝing, 1914-2001)

Shi Chengtai (ŝi ĉeng taj, 1939-)

Su Manshu (su man ŝu, 1884-1918)

Tian Dewang (tjan de ŭang, 1909-2000)
Wang Duqing (ŭang du ĉing, 1898-1940)
Wang Guowei (ŭang gŭo ŭej, 1877-1927)
Wang Shifu (ŭang ŝi fu, ĉ. 1260-1336?)
Wang Weike (ŭang ŭej ke, 1900-1952)
Wu Mi (u mi, 1894-1981)
Wu Xinghua (u ŝing hŭa, 1921-1966)
Xu Zhimo (ŝju ĝi mo, 1897-1931)
Xue Heng (ŝjŭe heng, La Akademia Revuo)
Zhang Dedi (ĝang de di, 1932-2005)
Zhang Ji (ĝang ĝji, ĉ. 753)
Zhang Shuguang (ĝang ŝu gŭang)
Zhao Dan (ĝaŭ dan, 1915-1980)
Zhu Weiji (ĝu ŭej ĝji, 1904-1971)

Notoj

1. Vd la revuo Eduka Mondo, 1904. Wang Guowei egalige menciis la du verkojn La Ruĝdoma Songô kaj La Dia Komedio, emfaze pri la inspiro de amata virino al la aŭtoro.
2. La Ruĝdoma Songô cirkulis unue en formo de mankopiaĵoj en la Qianlong-erao (1736-1795), post ĉ. 30 jaroj jam aperis tiaj versoj pri ĝia furoro en ĉina socio.
3. Vd la ĵurnalo Fu Bao, januaro 1907.
4. Su Manshu (1884-1918), ĉina verkisto, poeto, tradukisto kun multflankaj talentoj. Chen Duxiu (1879-1942), unu el la ĉefaj gvidantoj en la komancaj jaroj de Ĉina Kompartio.
5. En sia libro Gui Qian Ji, s-ino Qian Shan Shili nomis la Dian Komedion kiel Dramon de Dio, ankaŭ la ĉinaj ideogramoj, kiujn ŝi uzis por la nomoj de Dante kaj lia poemo, estas nesamaj ol tiuj uzataj hodiaŭ.
6. Qu Yuan (ĉ. 340-278 a.K.), granda ĉina poeto. En sia ekzilo li verkis faman poemon Lisao kun speciala stilo. Qian Daosun ĉinigis uzante versojn en tia lisao-stilo kaj rimaranĝon de tercino.
7. ĉitie estas 8 bildoj tiuteme:
<http://www.wisdomportal.com/Romance/Paolo&Francesca-Art.html>
8. ret-adresoj de la 7 bildoj .
<http://www.artron.net/artronlist/zhanlan/ch1/mulu/lsw/>
9. 'Dante kaj Beatrice', 1883, far Henry Holiday (1839 - 1927)
<http://www.liverpoolmuseums.org.uk/walker/collections/19c/holiday.asp>
10. <http://www.dante-alighieri.nl/bollettino/nummers/bollettino0601.htm>
11. http://www.ikue.org/tit34_03.html
12. <http://www.cib.ac.cn/Cib-Web/ChuangXin/YQ-DanD-JJ.htm>